

ŠOK I Z PÁDU

Nathan Filer

KNIŽNICA
SVETOVÝCH BESTSELLEROV

ŠOK PÁDU

Nathan Filer

TATRAN

Z anglického originálu Nathan Filer: The Shock of the Fall,
ktorý vyšiel vo vydavateľstve The Borough Press,
an imprint of HarperCollins*Publishers*, London 2014,
preložil Igor Navrátil.
Vyšlo vo Vydavateľstve TATRAN, Bratislava 2014 ako 5028. publikácia
a 118. zväzok edície LUK – Knižnica svetových bestsellerov.
Vydanie I.
Prebal a väzbu podľa pôvodného návrhu spracoval AldoDesign,
Bratislava.
Zodpovedná redaktorka Katarína Jošticová
Jazyková redaktorka Eva Mládeková
Technická redaktorka Eva Zdražilová
Sadzba RS servis, Bratislava
Vytlačila Těšínská tiskárna, a. s., Český Těšín.

www.slovtatran.sk

:: knihy pre **hodnotnejší** život

Copyright © Nathan Filer 2013
Translation © Igor Navrátil 2014
Slovak edition © Vydavateľstvo TATRAN 2014

ISBN 978-80-222-0712-6

Venujem Emily

dievčatko a jej bábika

Mal by som povedať, že nie som poriadny človek. Niekedy sa usilujem takým byť, ale často nie som. Keď teda prišiel rad na mňa, aby som zavrel oči a rátal do sto – podvádzal som.

Stál som tam, kde musíte stáť, keď na vás príde rad, aby ste rá-tali do sto, a to miesto bolo vedľa nádob na triedený odpad, pri obchode, kde predávajú jednorazové ražne na prípravu barbe-cue a náhradné stanové kolíky. A kúsok odtiaľ je fliačik zeme, zarastený trávou, skrytý za vodovodnou rúrou s kohútikom.

Ibaže na to, že som tam stál, sa nepamätám. Teda nepa-mätám si to naisto. Nie vždy si zapamätáte takéto detaily, však-že? Nepamätáte si, či ste stáli vedľa nádob na triedený odpad, alebo o kúsok vyššie na chodníku pri barakoch so sprchami a či tam hore je naozaj vodovod s kohútikom.

Teraz už nepočujem bláznivé škriekanie čajok a necítim ani chuť soli vo vzduchu. A necítim ani horúce popoludňajšie sln-ko, od ktorého sa mi pod čistým bielym obvazom potí koleno, ba ani svrbenie opaľovacieho krému v prasklinách na mojej lú-pajúcej sa pokožke. Nedokážem sa prinútiť, aby som v sebe oživil ten nejasný pocit, že ma všetci opustili. A ani sa vlastne nepamätám na to, že som sa rozhodol podvádzať a otvoriť oči.

Mohla mať asi toľko rokov ako ja, mala hrdzavé vlasy a tvár posiatu stovkou pieh. Lem na krémových šatách mala zafúľaný

od kľačania na zemi a k hrudi si pritískala malú handrovú bábiku so zašpinenou ružovou tvárou, hnedými vlnenými vlasmi a očami vytvorenými z blyšťavých čiernych gombíkov.

Prvé, čo urobila, bolo, že odložila bábiku vedľa seba – uložila ju najnežnejšie, ako vedela, do vysokej trávy. Bábika vzbudzovala dojem, že sa cíti pohodlne, ruky mala voľne položené pri tele a hlavu mierne zdvihnutú. Na mňa v každom prípade pôsobila tak, že sa cíti pohodlne.

Bol som pri nej tak blízko, že som počul škrabot a škrípot, keď začala paličkou rozrývať vyschnutú zem. Ona si ma však nevšímala napriek tomu, že palička, ktorú odhodila, mi pristála takmer na prstoch nohy, ktoré som mal vo svojich idiotských gumových šľapkách úplne obnažené. Radšej by som si bol dal tenisky, ale viete, aká je moja mama. Tenisky – v takýto krásny deň, aký máme dnes. V žiadnom prípade. Ona je už raz taká.

Pri hlave mi zabzučala osa a zvyčajne by to stačilo na to, aby som začal okolo seba nervózne mávať rukami, ale tentoraz som sa ovládol. Zostal som úplne nehybný, lebo som to dievčatko nechcel vyrušiť alebo som nechcel, aby vedela, že som tam. Práve teraz ryla prstami, holými rukami vyberala suchú zem, až kým jama nebola dosť hlboká. Potom si hlinu z prstov zoškriabala, ako najlepšie vedela, opäť vzala do rúk bábiku a dva razy ju pobožkala.

Toto je časť, ktorú ešte vždy vidím najzreteľnejšie – tie dva bozky, jeden na čelo, jeden na líce.

Zabudol som však povedať, že bábika mala na sebe kabátik. Bol jasnožltý, s čiernou plastovou sponou vpredu. Je to dôležité, lebo ďalšia vec, ktorú dievčatko urobilo, bola, že rozoplo sponu a vyzlieklo bábiku ten kabátik. Spravila to veľmi rýchlo a vopchala si ho vpredu pod šaty.

Niekedy – ako napríklad teraz –, keď si spomeniem na tie dva bozky, je to, ako keby som ich naozaj cítil.

Jeden na čelo.

Jeden na líce.

Čo sa stalo potom, je v mojej myslí menej jasné, keďže sa to zlialo do toľkých iných spomienok, odohralo sa to toľkými inými spôsobmi, že neviem odlíšiť skutočné od toho, čo som si predstavoval, ba dokonca nie som si istý, či je medzi tým nejaký rozdiel. Takže ani presne neviem, kedy sa rozplakala, alebo či už vtedy plakala. A neviem, či predtým, ako hodila poslednú hrst hliny, zaváhala. Naisto však viem, že keď už bola bábička zasypaná a hlina utľapkaná, dievčatko bolo sklonené, k hrudi si pevne pritískalo ten žltý kabátik a plakalo.

Keď ste deväťročný chlapec, vôbec nie je ľahké utešiť nejaké dievča. Najmä ak ju nepoznáte, a dokonca ani neviete, čo sa vlastne stalo.

Urobil som, čo bolo v mojich silách.

S úmyslom zľahka ju chytiť okolo pliec – tak ako to ocko robieval mame na našich rodinných prechádzkach – som sa posunul dopredu, no zrazu som sa zarazil a nevedel som sa rozhodnúť, či si mám kľaknúť vedľa nej, alebo zostať stáť. Neohrabane som balansoval medzi tými dvoma možnosťami, potom som stratil rovnováhu a pomaličky som sa prekotil, takže prvé, čo si to dievča z mojej prítomnosti uvedomilo, bolo, že celou váhou svojho tela som jej postupne vtlačal tvár do čerstvo zahrabaného hrobu. Ešte stále neviem, čo som mal povedať, aby som to, čo sa stalo, aspoň trochu napravil, a veľa som nad tým rozmýšľal. Keď som však ležal vedľa nej a špičkami nosov sme sa takmer dotýkali, skúsil som to takto: „Ja som Matthew. A ty sa ako voláš?“

Neodpovedala hneď. Naklonila hlavu nabok, aby sa na mňa lepšie pozrela, a keď to urobila, zacítil som, ako mi uvoľnený pramienok jej vlasov rýchlo skĺzol po okraji jazyka a prešmykol sa kútikom mojich úst. „Ja som Annabelle,“ odvetila.

Volala sa Annabelle.

To dievča s hrdzavými vlasmi a s tvárou posiatou stovkami pieh sa volá Annabelle. Skúste si to zapamätať, ak sa vám to podarí. Držte si to v hlave popri všetkom ostatnom, čo sa vám v živote prihodí, napriek všetkým tým udalostiam, ktoré vás možno budú nútiť, aby ste na to chceli zabudnúť – uložte si to niekde v bezpečí.

Vstal som. Obväz na kolene som mal teraz špinavo hnedý. Začal som jej vysvetľovať, že sme sa hrali na schovávačku a že aj ona sa môže s nami zahrať, ak chce. Skočila mi však do reči. Rozprávala pokojne, hlas jej neznal ani nahnevane, ani rozčúlene. A povedala toto: „Už nikdy viac tu nie si vítaný, Matthew.“ „Čože?“

Nepozrela na mňa, zdvihla sa na ruky a na kolená a sústredila sa na kôpku sypkej zeme – opäť ju úhladne utľapkala, dokonale ju zarovнала. „Toto je karavanový kemp, ktorý patrí môjmu ockovi. Ja tu bývam a ty tu nie si vítaný. Choď domov.“

„Ale...“

„Zmizni!“

V okamihu bola opäť na nohách a blížila sa ku mne s vypätou hrudou ako nejaké malé zviera, ktoré sa pokúša vyzeráť väčšie.

„Zmizni, už som ti to povedala. Nie si tu vítaný.“

Nad nami výsmešne zaštebotala čajka a Annabelle skríkla:

„Všetko si pokazil.“

Na vysvetľovanie už bolo neskoro. Keď som dokráčal k chodníku, zasa kľáčala na zemi a bábikin žltý kabátik si pritískala k tvári.

Ostatné deti vykrikovali a volali na mňa, aby som ich našiel. Ja som ich však nešiel hľadať. Bežal som tak rýchlo, ako som len vládal – popri barakoch so sprchami, popri obchode, skratkou cez park –, a šľapky mi plieskali o horúci asfalt. Nedovolil som si ani na chvíľu zastať, ba ani len spomaliť, až kým som ne-

bol dosť blízko pri našom karavane, kde som zbadal mamu, ako sedí vonku na ležadle. Na hlave mala slamený klobúk a dívala sa na more. Usmiala sa a zakývala mi, ale ja som vedel, že ešte vždy voči mne cíti zlosť. Niekoľko dní predtým sme sa akoby pohádali. Znie to hlúpo, lebo zranil som sa vlastne len ja a rany som už mal takmer zahojené, ale mojím rodičom niekedy robí problém hodiť problém za hlavu.

Predovšetkým mame, keďže v sebe pestuje zlobu.

Ale ja som asi taký istý.

Porozprávam vám, čo sa stalo, lebo to bude vhodný spôsob, ako predstaviť môjho brata. Volá sa Simon. Myslím, že ho budete mať radi. Ja ho naozaj mám rád. O niekoľko strán ďalej však už bude mŕtvý. A potom už nikdy nebol taký ako predtým.

Keď sme prišli do Ocean Cove Holiday Park – boli sme otrávení z cesty, ale nevedeli sme sa dočkať, kedy začneme preskúmať okolie –, rodičia nám povedali, že môžeme ísť hocikam v rámci kempingu, ale nesmieme ísť sami na pláž, keďže chodník k nej je veľmi strmý a hrboľatý. A aj preto, lebo ak sa chcete dostať na začiatok chodníka, treba prejsť kúsok po hlavnej ceste. Naši rodičia patria medzi ten typ ľudí, ktorých takéto veci znepokojujú – strmé chodníčky a hlavné cesty. Ja som sa však rozhodol, že napriek tomu pôjdem k moru. Často som robil veci, ktoré mi neboli dovolené, a môj brat ma nasledoval. Keby som sa nebol rozhodol nazvať túto časť svojho príbehu **dievčatko a jej bábika**, mohol som jej dať názov **šok z pádu a moje zakrvavené koleno**, lebo aj to bolo dôležité.

Zažil som šok z pádu a mal som zakrvavené koleno. Bolest som nikdy neznášal dobre. Je to jedna z vecí, ktorú na sebe nemám rád. Som úplný srafo. Keď ma Simon dobehol v prudkej zákrute chodníčka, kde vytrčajúce korene lapajú do svojich osídel nič netušiace členky – už som rumázgal ako malé decko.

Môj brat vyzeral tak ustarostene, až to bolo takmer smiešne.

Mal veľkú okrúhlu tvár, ktorá sa večne usmievala a pripomínala mi mesiac. Zrazu však vyzeral tak posrato ustarostený.

A Simon urobil toto: zdvihol ma do náručia a niesol ma krok za krokom naspäť po útesovom chodníčku a potom ešte asi tak pol kilometra k nášmu karavanu. Toto pre mňa urobil.

Myslím, že zopár dospelých sa pokúšalo pomôcť mu, ale o Simonovi treba vedieť, že od väčšiny ľudí, ktorých v živote stretnete, sa trochu odlišoval. Chodil do špeciálnej školy, kde sa deti učili základné veci, napríklad to, že sa nemáte rozprávať s neznámymi ľuďmi, takže vždy, keď si nebol sám sebou istý alebo keď sa ho zmocnila panika, utiekal sa k týmto ponaučeniam, aby sa cítil v bezpečí. Takto Simon fungoval.

Niesol ma celkom sám. Ibaže nebol vôbec silný. Bol to symptóm jeho telesného postihnutia, svalová slabosť. Má to aj názov, no teraz si naň neviem spomenúť, ale vyhľadám ho, ak sa mi naskytne možnosť. Znamenalo to, že tá chôdza ho napoly zabila. Keď sme sa teda dovliekli ku karavanu, zvyšok dňa musel stráviť v posteli.

Toto sú tri veci, ktoré si z toho časového úseku, keď ma niesol Simon, pamätám najjasnejšie.

1. Ako kráčal, brada mi udierala o jeho plece. Mal som obavy, že mu tým spôsobujem bolesť, ale aj ja som bol do vlastnej bolesti pohrúžený natoľko, že som nič nepovedal.
2. Radšej som ho pobožkal na plece, a to preto, lebo keď ste malý, veríte, že to naozaj pomôže. Nemyslím si však, že si to všimol, lebo som doňho udieral bradou pri každom kroku, a keď som ho pobožkal, namiesto brady som doňho vrazil zubami, čo ho pravdepodobne zabolelo ešte viac.
3. Šššš! Ticho! Všetko bude v poriadku. Toto povedal, keď ma zložil na zem pred naším karavanom. Vzápätí vbehol dovnútra zavolať mamu. Možno som sa nevyjadril dosť

jasne – Simon skutočne nebol silný. To, ako ma niesol, bola najťažšia vec, akú v živote urobil, no napriek tomu sa usiloval uchlácholiť ma. Šššš! Ticho! Všetko bude v poriadku. Znelo to z jeho úst tak dospelo, tak nežne a upokojujúco. Prvý raz v živote som naozaj pocítil, že mám veľkého brata. Počas tých niekoľkých krátkych sekúnd, kým som čakal, kedy vyjde von mama, kým som si opatroval koleno, díval sa na prach a hlinu na koži a sám seba som presvedčil, že vidím obnaženú kosť, počas tých niekoľkých krátkych sekúnd – som sa cítil úplne v bezpečí.

Mama mi ranu vyčistila a obviazala, a potom na mňa nakričala za to, že som Simona dostal do takého hrozného stavu. Aj otec na mňa nakričal. V jednej chvíli na mňa kričali obaja naraz, takže som vlastne ani nevedel, na koho sa mám pozeráť. Takto to u nás fungovalo. Aj keď bol môj brat o tri roky starší, vždy som bol za všetko zodpovedný ja. Často som za to voči nemu pociťoval odpor. Ale tentoraz nie. Tentoraz bol pre mňa hrdinom.

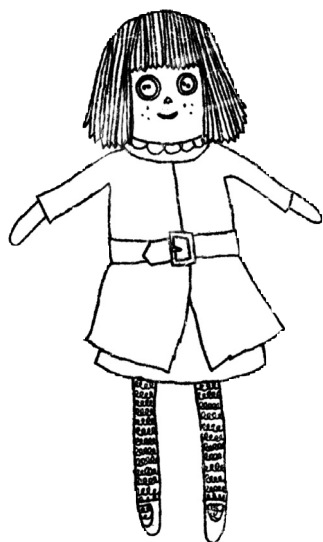
Toto je teda môj príbeh, ktorým som vám predstavil Simona. A je to aj dôvod, prečo mama voči mne ešte vždy cítila zlosť, keď som celkom bez dychu prišiel k nášmu karavanu a pokúšal som sa pochopiť, čo sa vlastne stalo s tým dievčatom a s jej handrovou bábikou.

„Si bledý ako stena, miláčik.“

Mama mi vždy hovorí, že som bledý ako stena. V tieto dni mi to hovorí stále. Zabudol som však povedať, že mi to hovorila už aj vtedy dávno. Načisto som zabudol, že mi vždy hovorila, že som bledý ako stena.

„Je mi ľúto, mama, že sa to vtedy stalo.“ A naozaj mi to bolo ľúto. Veľa som o tom premýšľal. O tom, ako ma Simon musel niešť a ako ustarostene vyzeral.

„To je v poriadku, miláčik. Veď sme na prázdninách. Skús si

ich užívať. Ocko šiel so Simonom na pláž, vzali si šarkana. Nepôjdeme za nimi?“

„Hádam zostanem trochu vnútri. Vonku je horúco. Hádam si pozriem niečo v telke.“

„V takýto krásny deň? Vážne, Matthew. Čo s tebou urobíme?“

Opýtala sa to akoby priateľsky, akoby vlastne ani necítila potrebu niečo so mnou urobiť. Vedela byť takáto milá. Nepochybne vedela byť takáto milá.

„Neviem, mama. Je mi ľúto, že sa to vtedy stalo. Všetkého mi je ľúto.“

„Je to už zabudnuté, miláčik, naozaj.“

„Sľubuješ mi to?“

„Sľubujem. Poďme si teda púšťať toho šarkana, dobre?“

„Nemám teraz chuť.“

„Veď nepozeralaš telku, Matt.“

„Práve som sa hral na schovávačku.“

„Ty sa schovávaš?“

„Nie. Ja hľadám. Naozaj by som to mal dokončiť.“

Ibaže ostatným deťom sa zunovalo čakať, kým ich pôjdem hľadať, a tak sa rozdelili na menšie skupiny a hrali sa iné hry. Aj tak som nemal chuť hrať sa. Chvíľu som sa teda len tak prechádzal, až som sa znova ocitol tam, kde bolo predtým to dievčatko. Lenže tam už nebolo. Zostala tam iba kôпка hlíny, teraz už starostlivo vyzdobená niekoľkými natrhanými iskerníkmi a sedmokráskami, a – na označenie toho miesta – dve paličky, úhľadne upravené do kríža.

Bolo mi veľmi smutno. A je mi trochu smutno ešte aj teraz, keď na to myslím. Tak či onak, musím už ísť. Jeanette z výtvarného krúžku napodobňuje nervózneho vtáka; nepokoje poletuje na konci chodby a pokúša sa upútať moju pozornosť.

Kartónový papier sám od seba nevytvorí nič.

Musím už ísť.

rodinné portréty

Ďalšia vec, ktorú som zistil, bolo to, že mama pustila rádio hlasnejšie, aby som ju nepočul, ako plače.

Hlúpy nápad. Aj tak som ju počul. Sedel som v aute hneď za ňou a plakala naozaj hlasno. A plakal vlastne aj ocko. Plakal a zároveň šoféroval. Ja som namojdušu nevedel, či plačem tiež, ale usúdil som, že asi áno. Aspoň sa mi zdalo, že by som rozhodne mal plakať. Dotkol som sa teda líc, ale zistil som, že ich mám suché. Vôbec som neplakal.

Presne toto majú ľudia na mysli, keď hovoria, že sú otupení, všakže? Bol som príliš otupený na to, aby som plakal, počujete občas, ako niekto hovorí v telke. Napríklad v talk show cez deň alebo v podobných programoch. Dokonca som nebol schopný ani nič cítiť, vysvetľujú. Bol som teda načisto otupený. A ľudia v hľadisku súcitne prikyvujú, ani čo by všetci boli pri tom, akoby všetci presne vedeli, ako sa človek vtedy cíti. Zaboril som si hlavu do dlaní, aby si mama a ocko mysleli, že plačiem s nimi, keby sa obzreli.

Neobzreli sa. Po celý čas som nepocítil, ako mi jeden z nich upokojujúco stisol stehno, po celý čas nepovedali, že všetko bude dobré. Nikto nezašepkal ššš, ššš.

Vtedy som pochopil, že som úplne sám.

Bol to zvláštny pocit – zistiť, že je to tak.

V rádiu uvádzal diskdžokej nejakú novú pesničku takým prehnane bodrým hlasom, akoby to bola najlepšia pieseň, akú kedy nahrali, a akoby to, že ju môže uvádzať, mu dokonale napĺňalo život. Nič z toho mi však nedávalo zmysel. Nevedel som pochopiť, prečo je ten diskdžokej taký šťastný, keď sa predtým stalo niečo také hrozné. To bolo prvé, čo mi vlastne zišlo na um. Pamätám sa, že práve toto som si pomyslel, keď som sa akoby zobudil. A toto je najlepší spôsob, akým to dokážem opísať, aj keď som v skutočnosti ani poriadne nespál.

Spomienky sa mi kamsi prepadali ako sen, keď prvý raz otvoríme oči. Bolo ich veľa. Vedel som si z nich vybaviť iba útržky – noc, beh, policajti niekde nablízku.

A Simon bol mŕtvy.

Môj brat bol mŕtvy.

Nevedel som však prijať ani jednu z tých možností. A ešte veľmi dlho potom som nebol schopný pripustiť si to.

Ani teraz o tom nedokážem rozprávať. Mám jednu možnosť, ako to uviesť na pravú mieru. Musím byť opatrný. Musím všetko rozvinúť pekne po poriadku, aby som vedel, ako to mám za-za zvinúť a odložiť nabok, keby toho začalo byť na mňa priveľa. A každý vie, že najlepší spôsob, ako niečo poriadne zvinúť, je ukladať to podľa záhybov, ktoré už existujú.

Moja stará mama (mamina mama, tá, ktorú voláme Nanny Noo) číta knihy od Danielle Steelovej a Catherine Cookovej, a kedykoľvek sa jej dostane do rúk nová kniha, prvé, čo urobí, je to, že si ju hneď otvorí na konci, aby si mohla prečítať poslednú stranu.

